

צפונה. בריוג קטן, יונחת או הכוח הגרמני העיקרי דרך איזור הארדנים (לונסמבורג ודרום-בלגיה) ולאחר שיחצה את נהר המאז — המיושבים הטכני העיקרי שממולו — יתקדם, במהירות מרביה, היישר אל התעלה, בעור כפף של כוחות בעלות-הברית, המסתערים אל בלגיה, כשהוא נע בתוך החלל הריקיוחסית שישארו מאחריהם וינתקם משאר הצבא הישראלי ומרטיניה. וכך יוכל להשמדתם ואחריהן להתמוטטות צרפת.

עצם הרעיון, גם אהרי אימוצו ושינוי ההיערכות בו התאם לו, עדיין לא הבטיח את ההצלחה הגרמנית גם בפועל. זו היתה מותנית בגורם-הזמן — כלומר, במך שקבוצת-הארמיות שבמרכז (בפיקוד רונדשטט) הצליח להתקדם בקצב כה מהיר, עד שתיצור את ההכרעה למעשה, עוד לפני שיבחינו בעלות-הברית מה קורה, יעצרו את כוונתן למלכות-המוות בבלגיה ויסבו פניהן מזרחה. לייצב היות ארצות מול המיבצע הגרמני.

מה שהתרחש אצל הגרמנים בשדה היה מעין הצגה מוקדמת של "אברילב" רק בקנה-מידה גדול בהרבה (למרות מיתוס-ההבל, לא היתה מערכת יום-הכיפורים בדרום, במושגי סידריה-הכוחות של מלחה"ע השנייה, יתר מאשר "מערכה" קטנה). כאשר גודריאן, כמפקד גייס (קורפוס) השיריון המוביל, מתאים לשרון; והממונה הישר על גודריאן, קלייסט, עם המטכ"ל והפיקוד העליון הגרמני ממלאים תפקיד דומה לזה של מפקדי חזית-הדרום עם המטכ"ל.

וזהו תיאורו של לילדה-הארט: "סיכויי ההצלחה (של

הגרמני "יצור התמוטטות מתפשטת והולכת של ההתנגדות הצרפתית ושוטף דרך חלל ריק".

בליל 16 במאי הרחיקו ראשי-החץ 80 ק"מ מעבר למאז, "שוב ובבלמו, לא עליידי האויב, אלא מלמעלה". הפיקוד הצבאי העליון, עם היטלר, הופתע ממהירות ההתקדמות וחשש לאגף השמאלי, שניראה לו "חשוף" למכת-נגד צרפתית, מן הדרום. ניתנה הוראה לגודריאן שיצטרף מייד, עד שיקודמו עוצבות-החיר לאבטחת אגף-ההבקעה. בבווקר 17 בחודש ביקר קלייסט אצל גודריאן ונזף בו קשות על הפרת ההוראות.

גודריאן הציג את התפטרותו — וכשקלייסט קיבל אותה, פנה גודריאן ישירות לרונדשטט, אשר מעל קלייסט, בתירוץ של "דיווח". רונדשטט ביטל מייד את התפטרות גודריאן ואישר "פשרה", שיערוך גודריאן "סיור אלים", תוך שמיקדו ונשאר במקומו, כערוכה (בצה"ל, שבו מנהלים המפקדים, בכל הרמות, את המיבצעים מ"הפק" ולא מ"מפקדה", וכמסביר — ראה, למשל, אופן תכנון התקפת ה-8 באוקטובר עליידי הרמטכ"ל — בלא הודקקות למטה ול"עבודת-מטה", היתה סקציה כזו נחשבת מגוחכת. אבל גודריאן לא למד את המיקצוע בפלמ"ח, והוא לא יכול היה בלא מטחו ועבודת-מטה. את משמעות ההבדל עוד נראה בסקירת הצליחה). גודריאן התגבר על הבעייה עליידי מיתחת קרטלסון בין מיקדו והעיקרית לבין "הקידומית", כך שלא נצרכתי להתקשר למטה שלי באלחוט, והמטכ"ל והפיקוד-העליון לא יכלו ליירט את פקודותי באמצעות האונה אלחוטית".

ההצלחה וההכחעה במקום

אך בין כה וכה נגרם עיכוב בן יומיים, אשר היקנה לחיל-המשלוח הבריטי, הנסוג לדנקירק, מיר ווחזמן חיוני. ב-20 במאי הגיע גודריאן לחוף הלאמאנש, ופנה לאורכו צפונה, לנתק את הבריטים הנסוגים. כעבור ארבעה ימים נוספים כבש את בולון וקאלה ונערך, עם כוחות-שיריון נוספים, לניתוק וכיתור סופיים של הצבא הבריטי. בנקודה קריטית זו שלח אלהים את אצבעו: ההתמוטטות הצרפתית היתה כה מהירה ומוחלטת, עד שהיטלר והמטכ"ל התקשו לתפוס אותה וחשו אי-נוחות, "אשר גברה ביחס ישר למרחק (הגדל) מן החזית". הם הורו לשיריון הגרמני לעצור במקומו, ולהשאיר את הטיפול בבריטים ללופטוואפה. אבל באוויר המתין "פיקוד הקרב" של הרא"פ, חוד מיתקפת-האוויר הגרמנית הוקעה ונשבר. כעבור שלושה ימים התעשת הפיקוד העליון והורה לחדש את התקדמות השיריון — אבל בינתיים התרחש "נס דנקירק" וחיל-המשלוח הבריטי פונה, אומנם, ללא צידוד, לשוב וללחום שנית.

מסקנותיו של רא"פ (מיר): ברילב, מסרי פורפלישה זה, כפי שהופיעו בהרצאתו הנדברת, הן: "הצלחת הגרמנים לא נבעה מעדי פות כוחות ודא משיטת-הפעולה — כי שיטת הבליצקריג היתה ידועה למעצמות-הכברית — ולא מעיותי ההתקפה, אלא מהפתעה במקום: מתוך טעות העריכו מעצמות-הכברית כי המאז מין העיקרי יוערך דרך ארצות-השפלה, וכי הרי הארדנים אינם עבירים לכוחות שיריון גדולים". מכאן, "כיבוש צרפת ב-1940 הוא דוגמה להפתעה-במקום".

לא תיתכן מסקנה משונה מזו. אמת, הצרפתים סברו כי איזור הגבעות המיוערות של הארדנים, הקשה לתנועה (וזה עובדה), מהווה מעין-מחסום למעבר כוחות גדולים, בעיקר ממונעים. מסיבה זו החזיקו באיזור גופו כוחות חלשים, שטואטאו בנקל. ובכן מה? בחודש דצמבר 1944, כאשר כוחות-הברית שפלוש לאירופה שבו לצפון צרפת, הנחית הוורמאכט את האופנסיבה הגדולה האחרונה שבמלחמה — בדיוק באותם ארדנים. האפתעה במקרה זה היתה אפילו גדולה מאשר במאי 1940, כיוון שבעלות-הברית לא היו נכונות למיתקפה גרמנית באיזור זה, לא האמינו כלל לשרשות הגרמנים עומדת עתודה איס-טרטגית בעוצמה כזו, וגם לא ציפו למיתקפה בחורף. כך השיגו הגרמנים אפתעה מושלמת, טאקטית וגם איסטרטגית, "במקום", "בעיתוי", ו"בעוצמה". אלא ש"השיטה" היתה ידועה, ובעלות-הברית היו עתה ערוכות היטב לספל בה: הכוחות האמריקאיים החלשים שבגיזרה גרתעו, ומערכם גם נפרץ בכמה מקומות. אבל לא היתה התמוטטות ויחידות, "שביי-עוצבות ואחרי-כך עוצבות בודדות שוחשו כתיגבורת מיידית, החזיקו מעמד כדי מקומות חיוניים די זמן, ובכך איפשרו לפיקוד הגבוה לסגור היטב את העורף, לקדם תיגבורות ולהיערך בי מהירות למכת-נגד. פאטון, שנמצא מדרום לגיזרה, הסב את חזית הארמיה שלו ממזרח כלפי צפון, ותוך שלושה ימים ממתן הפקודה (לפאטון) נעו אגודות-השיריון שלו לתקוף את "הבלטיה" (זה גם שם המערכה) — מעלל שמעטים כמותה, אשר התאפשר רק מכוחה של עבודת-מטה יוצאת-מן-הכלל ואשר גם רבייה-מיקצוע הגרמניים בשיאם, לא עלו עליו. באופן זה הולידה האפתעה הגרמנית רק הישג טאקטי מקומי, מוגבל במקומו ובמישכו, אשר נסתיים בכיתור המפתיעים עליידי המופתעים.

חשיבות ההיבט האישי

אין זו רשימה מוגזמת מרביאלוה, שהשוארות היס-טוריות כה מתבקשות ומבונות-מאלוה, שיערכנה עלי ידיו לפני שהוא פוסק הלכות היסטוריוסופיות — ובעיקר כשאלו כה חדשניות, עד שהן מנוגדות בתכלית לכל הקביעות הלרוגניות של כל המצביאים אשר נטלו חלק במערכת צרפת, מאי 1940, משיני הצדדים, וכן של כל היסטוריונים ושל כל הפרשנים, המקובלים כבני-יסמכא בלתי-מעוררים, לפחות בהקשר זה.

שהרי, אצל כל אלה תמצא את "האפתעה-במקום" — בעיקר כניסוחה עליידי ברילב — באיזכור "שולי, אם בכלל, נגדל פולר, מראשוני הטנקיסטים", והנחשב "מת-ההו" של לידלה-הארט, כתיאורטיקן היסטוריון צבאי, מבטא את דעתו על מערכת כיבוש צרפת בציטוט:

"הפיקוד-הגבוה הצרפתי הוכה לא רק על-ידי עדיפות בכמות ובציוד, אלא עדיידי קצב מיבצעו האויב ובנגד אייכותו לחשוב מראש". בן מביא פולר את דיבורי לורד גורט, מפקד חיל-המשלוח הבריטי בצרפת, "שעניו להיטב דעת מלך אחד אחר": "המהירות שבה ניצב האויב את הבקעת החזית הצרפתית, נכונותו ליטול סיכונים לקידום מטי-רתו וניצולו כה הצנחה עד לקצה הגבוה — מדגישים, אף ביתר-תוקף מאשר במערכות העבר, את היתרונות המוקנים דאיתו מפקד היודע כיצד לנצל את הזמן באופן הטוב ביותר, וליצור להפוך את הזמן משרתו, לא אדונו".

לידלה-הארט, שפיוכמויו משקפים גם את מסקנות הגרמנים, הברוטים והצרפתים, קובע, כוואריאציות שונות, כי "ההכרעה נסכה על גורם-הזמן, בשלב אחרו שלב, תנועות-הנגד הצרפתיות השתבשו, כאורח חוזר ונשנה, כי עיתויין היה איטי מדי וזא הרביק את המצב המשתנה — וזאת, מפני שהחזיק הגרמני נע בהתמדה מהר יותר מן החזוי עליידי הפיקוד הגרמני הגבוה".

ההיבט ה"אישי" נראה ללידלה-הארט חיוני: חישובי הפיקוד הצרפתי התאימו לחישובי המטכ"ל הגרמני — כי שניהם חשבו וחישובו ב"קצב חו"ר", "אולם הוא (הפיקוד הצרפתי) לא כלל בחישוביו גורם אינדיבידואלי — גודריאן. אימוצו את התיאורית של חדירה איסטרטגית עמוקה עליידי כוחות-שיריון הפועלים עצמאית, אמונתו הנלהבת במעשיותה ונטייתו, כתוצאה מכך, למתוח את הציות-לממונים, עירערו את חישובי הפיקוד הצרפתי ב-

ברילב ושרון בחזית התעלה

מידה כזו, שהפיקוד הגרמני הגבוה (דאז) לא היה לעולם מצליח ליצור כמותה מכוח ההלסתיות-שלו, ברור הדבר, כי גודריאן לטנקאיו משכו את הצבא הגרמני קדימה אחריהם, ובאופן זה יצרו את הניצחון הסוחפני ביותר בהיסטוריה המודרנית.

אי-הבנה חשובה ומדא'יגה

אכן, גם אילו ביקש וחיפש ברילב בכל ההיסטוריה הצבאית, היה מתקשה למצוא אירוע כה דומה, בי אופיו, בבניות שהתעוררו במהלכו — ובלקחי — לזה שכתנו כאן, בעיקבותיו, ודאי שיקשה מאד למצוא ראייה היסטורית-מיקצועית חד-משמעית יותר לכך, שהוא עצמו שגה וטעה, בעוד ששרון צדק — לפחות בכל הנוגע לי-ניהול המערכתי.

אין חשיבות רבה לדבר, שעליידי ניתוח המטה הי-יומרנית וחסרת-הכיסוי של ברילב ניתן להוכיח כי מלך זה עירום, מיקצועית (ורסאי הקורא לקבל ממני, שרמת טיפולו של ברילב בכל שאר חלקי מסתו משתקפת קיטב בדוגמה הבודדת (שהבאנו); וגם לכך שניתן לנו באופן זה לבסס את הקביעה, כי הביטחון העצמי אשר הפגין ברילב, לפחות בניהול מיבצע זה, נראה שנבע ברובו מאי-הבנת הנעשה.

חשוב ומדאיג — פייכמה שבכך, ככל הנראה, משתקפים סיכומיו התיאורטיים והתו-רתיים של צה"ל את המיזחמה שהיתה, וממיי לא ייתכן, שזה יהיה גם האופן, שבו עשויים המפקדים הגבוהים הכאים של צה"ל לתפוס את מה שיתרחש בשדה-הקרב, ולנתח את הקרבות והמערכות שיכריעו את גורלנו ככל מולחמה עתידה, אם תפרוץ.

מפקד הגייס הגרמני גודריאן

הפלישה הגרמנית) היו תלויים, בעיקרם, במהירות שבה יצליחו כוחות השיריון הגרמניים להתקדם דרך הארדנים ולצלוח את הנהר) מאז... היה עליהם להימצא מעברו, קודם שיבחינו הפיקוד העליון הצרפתי במתרחש ויכנס עתודות לבלבס... גודריאן ריכז את התקפתו בקטע בן מייל-חצי של הנהר, ממש מעבר (אית) סואן... ההתקפה הונחתה בשעה 16.00 (13.5.40), כשמוביל חרמ"ש בסירות-גומי ורפסודות, במהרה נכנסו מעברות לפעולה והעבירו כלי-רכב קלים... בחצות העמיק ראשי-הגשר כדי שמונה שבאמצעותו ניתן לתפסקה ולתגברה... הגשר הותקף קשות על-ידי כוחות-אוויר של בעלות-הברית... אך התקפותיהם הוכו אחר באבידות כבדות (עליידי הג'מ של גודריאן)... עד מעבר לנהר...

"עד הערב הבקיע את קו-ההגנה האחרון והדרכים למערב — ואל הלמש — היו פתוחות בפנינו". אך בלילה הגיעה הוראה מתיעה מקלייסט, "לעצור את ההתקדמות ולהגביל את הכוחות לתחומי ראשי-הגשר", "לא הייתי נכון", אמר גודריאן, "או מסוגל, להשלים עם פקודה זו, משום שפירושה היה ויתור על האפתעה. ועל כל הישגיו ההתחלתיים... לחץ מידיי על גודריאן הגיב רשות וזירה מקלייסט, להמשיך בהתקדמות עוד יממה אחת נוספת. כאשר שני קורפוס-שיריון גרמניים נוספים מתקדמים מצפון ובמקביל לגודריאן, היה הבליו המשורייני